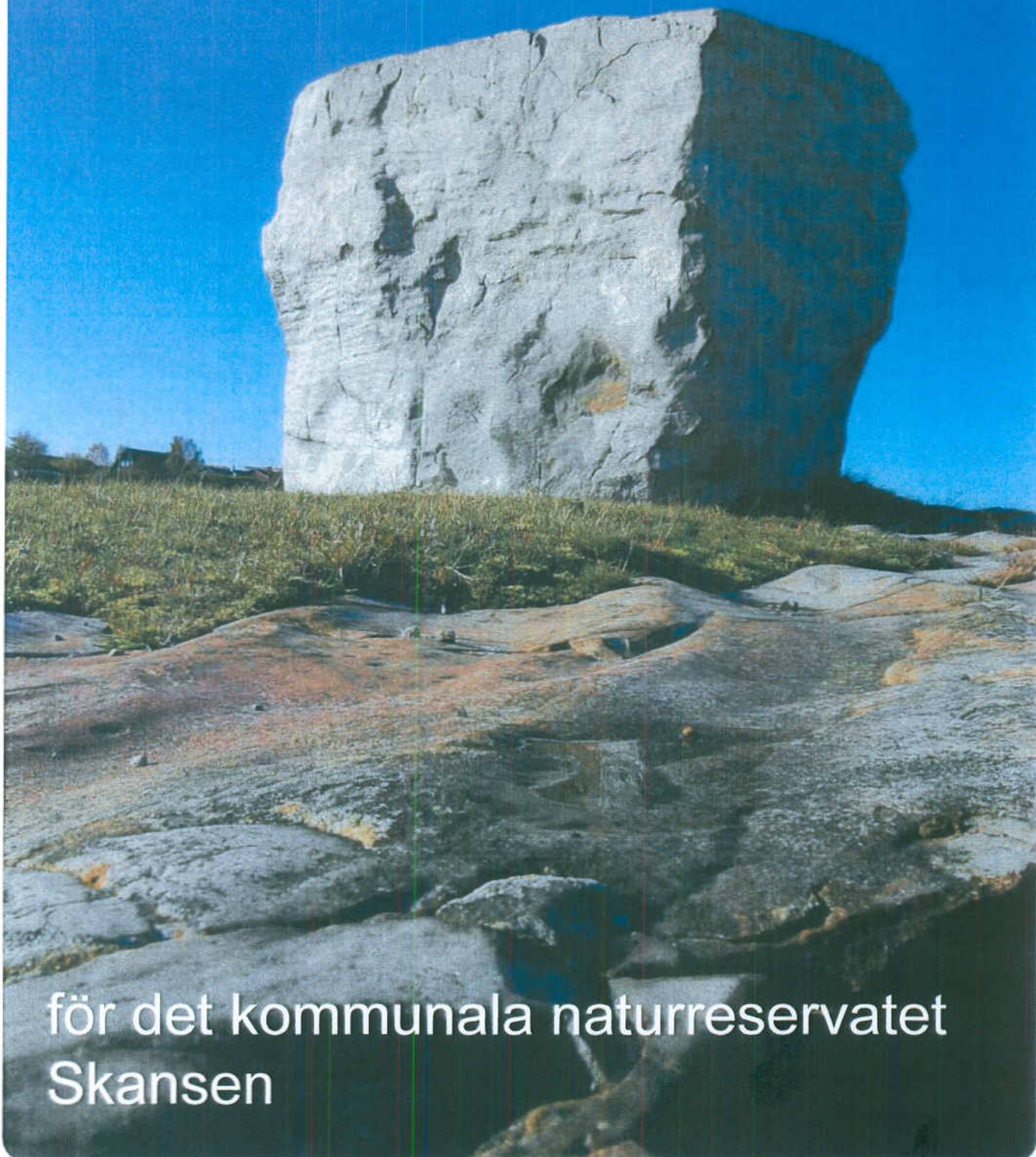

Förslag till skötselplan

för det kommunala naturreservatet
Skansen

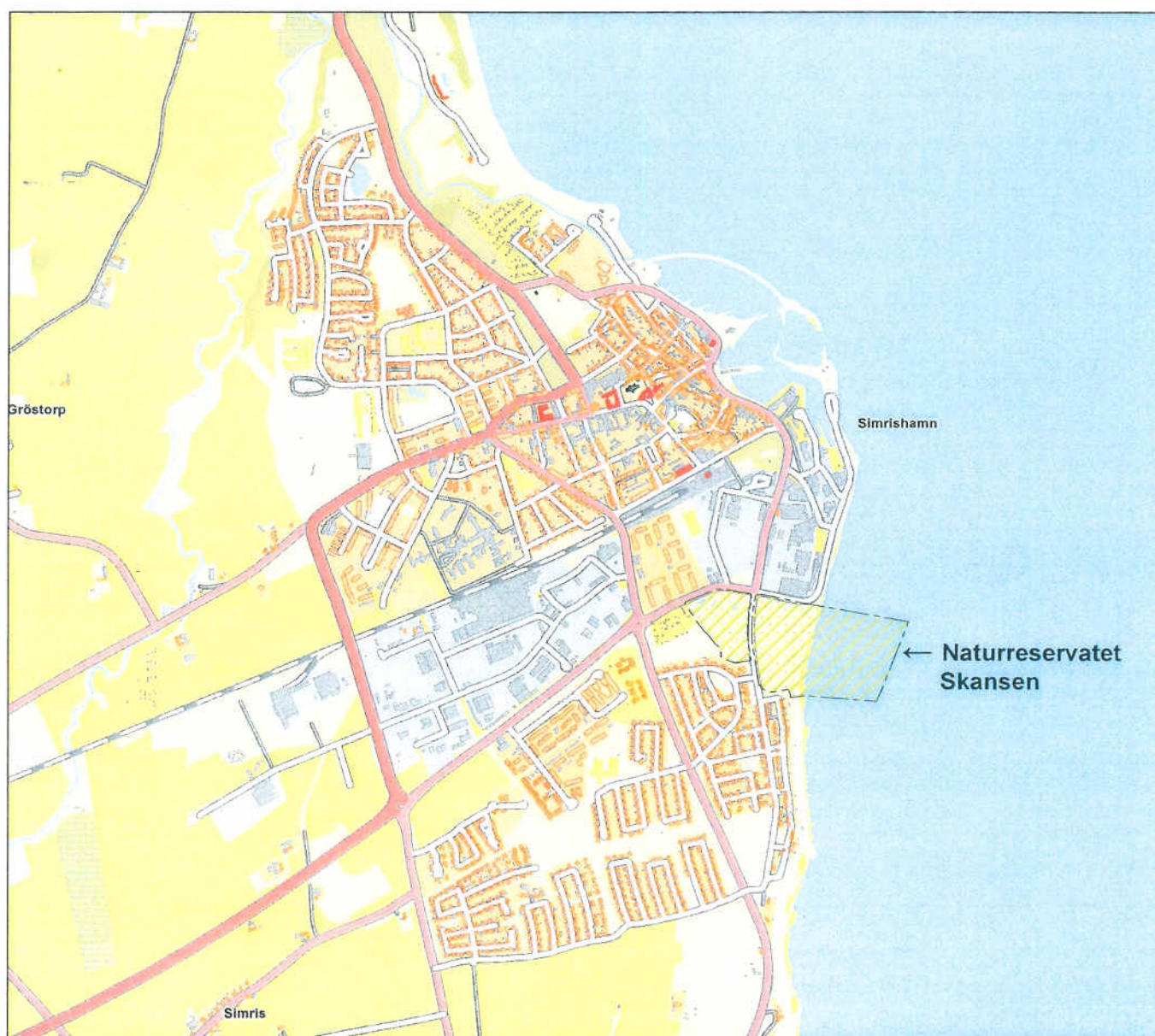
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Titel:	Skötselplan för naturreservatet Skansen
Utgiven av:	Simrishamns kommun
Texter:	Per Carlsson, Ekologgruppen AB
Beställningsadress:	Simrishamns kommun Samhällsbyggnadsförvaltningen Björkegrenska gården 272 80 Simrishamn
Copyright:	Innehållet i denna skrift får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källan. Bilder får inte kopieras utan fotografernas tillstånd.
Layout:	Per Carlsson
Tryckt:	Simrishamns kommun
Omslagsbild:	Tjyvasten. Foto Per Carlsson
Fotografier:	Per Carlsson: Sid 5, 6 (nederst), 7, 8, 10 (nederst), 11, 15 och 16. Bengt Bengtsson: Sid 4, 6 (överst), 9, 10 (överst) och 13.

FÖRSLAG TILL SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET

SKANSEN

SIMRISHAMNS KOMMUN
SKÅNE LÄN

1. SYFTET MED RESERVATET

- långsiktigt bevara en rest av ett äldre beteslandskap av stor betydelse för den biologiska mångfalden och för allmänhetens friluftsliv.
- säkerställa flera småvatten som är goda livsmiljöer för rödlistade groddjur.
- bidra till att uppfylla regionala och nationella miljömål
- bidra till att öka förståelsen för kulturlandskapet och dess värden

Syftet med naturreservatet är att bevara och att ge ett långsiktigt skydd åt ett stycke unik natur inom Simrishamns tätort. Särskild vikt skall läggas vid bevarande av områdets småvatten.

Reservatet skall utgöra ett viktigt område för undervisning och rekreation.

2. BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1 Administrativa data

Områdets namn:	Skansen
Skyddsform:	Naturreservat
Beslutsdatum:	2008-08-25
Naturvårdsförvaltare:	Simrishamns kommun
Kommun:	Simrishamn
Församling/socken:	Simrishamn
Fastigheter:	Simrishamn 3:1
Vegetationszon:	Nemorala zonen (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region:	7. Skånes sediment- och horstområden
Läge:	Cirka 700 meter SSO Simrishamns kyrka
Kartblad:	Topografisk karta: 2D SO Tomelilla Ekonomisk karta: 2E 1b Simrishamn
Gränser:	Området är markerat med svart punktstrecka linje på bilaga 1
Dikningsföretag:	Nej
Nyttjanderätter:	Eon, Vägverket och Simrishamns kommun
Arealer:	Totalt ca 17 ha, varav ca 9,5 ha land
Planförfattare:	Per Carlsson

Förekommande livsmiljöer (habitat) enligt habitatdirektivets Bilaga 1 (Observera att området inte är utpekad som Natura 2000)

Kod	Typ av livsmiljö (habitat)	Ungefärlig areal (ha)
4030	Torra hedar	1.553
8230	Pionjärvegetation	1.198
	Annan naturtyp	0.739
	Kultiverad fodermark	0.210
6270	Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ	0.956
Kod	Typ av livsmiljö (habitat)	Ungefärlig areal (ha)

Skansen ligger i Simrishamns södra delar och alldeles i närheten av det kommunala bostadsområdet Bruket (bakgrunden av bilden).

8230	Pionjärvegetation	2.445
	Annan naturtyp	0.495
	Kultiverad fodermark	0.304
Summa ca		8.7
Övrig mark (inklusive vatten) ca		8.3
Summa (total)		17

2.2. Historisk och nuvarande markanvändning

På grund av att berget ligger ytligt över större delen av Skansensområdet har marken inte kunnat odlas. Möjligen kan man tänka sig att slätter förekommit i de fuktiga och mer produktiva svackorna men sannolikt har området i huvudsak utnyttjats som betesmark sedan långt tillbaka i tiden. De namn som brukades under 1800-talet, "Skansenallmanningen" och "utmarken Skansen", berättar också att området utnyttjats som betesmark. '

Inom området finns tre hållristningslokaler, en stensättning samt ett stenblock med tradition som alla är klassade som fornlämningar. Hållristningarna är daterade till bronsåldern, dvs tiden mellan 1800-500 f.kr. Stensättningen kan dateras till yngre bronsålder eller yngre järnålder, dvs tiden mellan 1000 f.kr.-500 f.kr eller 400 e.kr-1050 e.kr. Troligast är dock bronsålder då kuststräckan mellan Simrishamn och Skillinge är mycket tät på lämningar från just bronsålder.

Stenblocket med tradition kan inte dateras till någon specifik tid.

Namnet "Skansen" har området fått efter den befästningsanläggning, eller skans, som uppfördes i början av 1700-talet invid hamnen. Vad gäller övriga namn som tillhör området; Tjuvastenen, Tjuvakärret och Margaretakärret, har det inte gått av få fram deras ursprung, även om det finns, mer eller mindre fantasifulla spekulationer. En förklaring till Tjuvastenen är att stenblocket enligt traditionen skulle vara en plats där tjuvar rannsakats.

Under en period mellan mitten av 1960-talet och 1988 betades inte området och höll därför på att växa igen. 1988 stängslades området och har därefter hävdats med bete fram till idag.

2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden

2.3.1 Biologi

Skansen utgör en rest av de utmarker som tidigare omgav hela Simrishamn. Även Bäckhalladalen har sitt ursprung i dessa utmarker. Området består till stora delar av naturbetesmarker som har fått sina höga biologiska värden på grund av hävd (bete) och att markerna stort sett aldrig kultiverats. Det innebär att markerna aldrig plöjts, påverkats av växtnäring eller på annat sätt påverkats av växtförbättrande åtgärder. Viss markavvattning har dock skett i området. Den återkommande hävden har gjort att inga växter har fått övertaget vilket lett till att många olika arter kunnat samsas om samma yta.

Under den senaste inventeringen hittades sammanlagt 288 olika arter kärlväxter. Bland annat hittades orkidén göcknycklar (*Orchis morio* L) i en av de fukti-

Lövgroda

gare skrevorna. Under sommaren 2008 konstaterades att ett fint bestånd göcknycklar finns kvar i skrevorna.

I småvattnen i området leker både lövgroda, vanlig groda, åkergroda och mindre vattensalamander. Tidigare har större vattensalamander rapporterats från området men hittades inte vid inventering utförd under för sommaren 2008.

Området kan delas in i fem olika delområden.

1. Strand
2. Hällmark
3. Torräng
4. Fuktäng
5. Kärr

2.3.2 Geologi

Hela Simrishamnsområdet vilar på sandsten, vilken härrör från den geologiska epok som brukar kallas för underkambrium (ca 540 miljoner år sedan). Skåne, som vid denna tid låg långt söder om ekvatorn, utgjordes av ett vidsträckt sandområde. Genom att sanden senare kittats samman av kvarts omvandlades den till hård sandsten, eller "hallasten" som den kallas lokalt. Av geologer benämns den underkambriska sandstenen bl.a. för Hardebergasandsten.

Vattenrörelser i strandzonen lämnade spår i sanden vilka idag, drygt en halv miljard år senare, kan studeras i form av så kallade böljeslagsmärken i sandstenen. Böljeslagsmärkena framträder tydligt vid bl a Tjuvastenen. I havet levde då, liksom nu, olika masklika djur i sanden. Djuren kröp och grävde i sanden och olika spår avsattes. Dyliska fossila spår är talrika på Skansens klipphallar, särskilt i områdets östra del (se bild sidan 15). Av betydligt yngre datum än grävspår och böljeslagsmärken är sannolikt många av de spår från istiden som finns på området i form av bl a parabelriss.

Typiskt för sandstenen på Skansen är att den bildar snedställda trappstegsformationer, vilka skapat en miljö som skiftar mellan torrt och fuktigt. Uppe på hållarna är jordarna sandiga medan jordarna i svackorna till stor del består av torv. Floran i området indikerar att det finns kalk i jorden.

2.3.3 Flora och fauna

Floran i området inventerades 1986 efter att området stått obetat i ca 20 år. Resultatet uppgick till sammanlagt 288 arter kärlväxter.

Faunan har inte undersökts men lövgroda, vanlig groda, åkergroda och mindre vattensalamander leker i områdets småvatten. Inom området finns även en kaninstam.

2.3.5 Friluftsliv

Skansen utnyttjas som strövområde och lekplats av den omkringboende allmänheten. För många människor är Skansen sedan länge särskilt förknippat med Valborgsmässoafton. Varje år samlas traditionsenligt en stor skara människor vid Tjuvastenen för att med eldens hjälp hålla häxorna på avstånd. Skansen används också som utflyktsmål och undervisningslokal av bl a grundskolor och förskola. Skansen besöks regelbundet av skolklasser och utgör ett viktigt studieobjekt i naturundervisning.

2.3.6 Inventeringar, underlagsmaterial m . m

Skötselplanen och stora delar av den beskrivande texten bygger på ett underlagsmaterial som på uppdrag av Simrishamns kommun plockades fram av Ekologgruppen HB i Landskrona (1986). Delar av området har inventerats i den riksomfattande ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Inventeringsmaterialet ligger till grund för utpekandet av livsmiljöer enligt habitatdirektivet. Under försommaren 2008 genomfördes en groddjursinventering.

3 ÖVERSIKT ÖVER PLANERAD MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL

3.1 Övergripande bevarande - / kvalitetsmål

Det övergripande målet med skötseln är att underhålla det öppna, delvis kulturbetingade landskapet med dess flora och fauna. Samtidigt som kulturhistoriska, geologiska och biologiska värden bibehålls, skall området fungera som ett lättillgängligt och tilltalande strövområde för allmänheten, skolklasser etc. Områdets småvatten skall fungera som goda fortplantninglokaler för hotade groddjur.

3.2 Kvalitetsmål, generella riktlinjer och åtgärder

3.2.1 Jordbruksmark

Genom årligt bete skall ett öppet landskap med en variationsrik flora och fauna bibehållas. Uppkommande sly skall borttröjas. För att gynna lövgrodor skall björnbärsnår tillåtas växa upp runt de norra och nordvästra delarna av områdets småvatten.

Några av träden (framförallt björk och yngre ek) i den östra fällan tas bort för att öka ljusinsläpp och för att bidra till en ökad mängd vatten i fuktängen. En del äldre träd lämnas liksom en del tätare, låga buskage. Träden bidrar till upplevelsen av landskapet samt erbjuder skugga och skydd för betesdjuren. Områden med buskage behövs för fåglars häckning och områdets lövgrodor.

3.2.2 Fornvård

Hällristningarna skall genom borstning med mjuk borste hållas rena från vegetation som blåst upp på hällarna. Vissa träd och buskage bör bevaras om de ger hällristningarna skydd mot sol. Om de däremot ligger för nära med kronor in över hällarna kan bladdropp, löv och rötter skada ristningarna och skall därför tas bort. Försiktighetsåtgärder bör vidtas då hällarna kan skadas av djur som går/ligger på dem samt kan djur skadas om de halkar på de ibland mycket hala hällarna. Djurens avföring kan utgöra skaderisk för hällristningarna. Stensättningen skall man röja sly och buskage kring och på. Försiktighet är av största vikt då sättningen är instabil och lätt kan komma i rubbning.

3.2.3 Småvatten

Områdets småvatten skall fortsätta att utgöra föryngringslokaler för lövgroda. Vattnen skall vid behov rensas för att hindra att de växer igen. Södersidan av vattnen skall hållas fria från beskuggande vegetation.

3.2.4 Övrig mark, vägar, anläggningar och nyttjanderätter

Vägar och nyttjanderätter (exempelvis anordningar för el, telefon, vatten och avlopp) skall underhållas av respektive nyttjanderättsinnehavare på ett sådant sätt att skada ej uppkommer på värden inom naturreservatet. Drift och underhåll av nyttjanderätter och servitut genomförs och bekostas av respektive nyttjanderättsinnehavare.

Det skall finnas en angoringsplats som är i sådant skick att den utgör attraktiv vistelseyta för allmänheten. Vid

angöringsplatsen skall det finnas information om naturreservatet och vilka bestämmelser som gäller. Angöringsplatsen skall hållas ren från skräp och skall underhållas regelbundet.

3.2.5 Jakt och fiske

Naturreservatet medför inga särskilda inskränkningar för markägaren i rätten till jakt och fiske. Rätten till jakt och fiske regleras i annan lagstiftning.

Ett av Skansens småvatten

4 SKÖTSELMÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR PLANERINGSOMRÅDEN

4.1 Planeringsområde 1 – Betesmark

4.1.1 Beskrivning

Planeringsområdet utgörs av två öppna betesmarker som ligger längs kusten. Området utgör en rest av de betesmarker som tidigare omgav hela Simrishamn. Under 70-talet växte betesmarken igen för att åter betas sedan slutet av 80-talet.

Området berörs av riksintresse för kustzon och av riksintresse för det rörliga friluftslivet

4.1.2 Skötselmål

Öppen betad kulturmark

4.1.3 Skötselåtgärder

Regelbundet bete

Borttagande av uppsläende sly

4.2 Planeringsområde 2 - Småvatten

4.2.1 Beskrivning

I de djupaste svackorna finns några kärr eller vattensamlingar som till stora delar torkar ut under sommaren. De största kärren finns på områdets nordvästra del medan det öster om Branteviksvägen endast finns mycket små kärrfragment.

Ser man till de större kärren i nordväst uppvisar dessa en rad olikheter beträffande vegetationens sammansättning. Margaretakärret t ex saknar i stort sett påvattensvegetation och högre vassvegetation medan Tjuvakärrets vattenyta domineras

Naturvårdare

av gäddnate och det "östra kärret" helt är igenväxt med bredkaveldun. Trots att olikheterna är slående är antalet arter som är gemensamma för de flesta kärren många. Till de allmännaste arterna hör kranssvalting, vattenpilört, vanligt mannagräs, knappsäv, krypven, vattenmåra och blästsarr. Vid kärrkanterna finner man bl a bitterpilört, gåsört, brunven, brunskära, kärrgröe, kärrkavle, ältranunkel, sumpförgätmigej, äkta förgätmigej, dyveronika, hundstarr, kärrviol och vecketåg. Intressant ur floristisk synpunkt är den lilla rosenpilörten som bl a finns vid det östra kärret.

4.2.2 Skötselmål

Öppna småvatten med buskar och snår på de norra och nordöstra delarna.

4.2.3 Skötselåtgärder

Småvattnen inom området skall ha bibehållen hydrologi och hindras från att växa igen.

Borttagande av sly och buskar på de södra och västra delarna av vattnen.

4.3 Planeringsområde 3 – Fornlämningar

4.3.1 Beskrivning

Inom området finns tre hällristningslokaler, en stensättning samt ett stenblock med tradition som alla är klassade som fornlämningar. Hällristningarna är daterade till bronsåldern, dvs tiden mellan 1800-500 f.kr. Stensättningen kan dateras till yngre bronsålder eller yngre järnålder, dvs tiden mellan 1000 f.kr.– 500 f.kr eller 400 e.kr-1050 e.kr. Troligast är dock bronsålder då kuststräckan mellan Simrishamn och Skillinge är mycket tät på lämningar från just bronsålder.

Stenblocket med tradition kan inte dateras till någon specifik tid.

4.3.2 Skötsel mål

Bevarande av fornlämningarna

4.3.2 Skötselåtgärder

Hällristningarna skall genom borstning med mjuk borste hållas rena från vegetation som blåst upp på hällarna. Vissa träd och buskage bör bevaras om de ger hällristningarna skydd mot sol. Om de däremot ligger för nära med kronor in över hällarna kan bladdropp, löv och rötter skada ristningarna och skall därför tas bort. Bete är en bra metod för öppethållande men försiktighetsåtgärder bör vidtas då hällarna kan skadas av djur som går/ligger på dem samt kan djur skadas om de halkar på de ibland mycket hala hällarna. Djurens avföring utgör också stora skaderisker för hällristningarna.

Stensättningen skall man röja sly och buskage kring och på. Försiktighet är av största vikt då sättningen är instabil och lätt kan komma i rubbning.

5 SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Sammanfattning av skötselområden och markanvändning

Skötselområde	Areal	Pågående markanvändning	Planerad markavväning
1	??	Betesmark	Betesmark
2	??	Småvatten	Småvatten
3		Fornlämningar	Fornlämningar

Åtgärd	När	Planområde	Vem	Prioritering	Finansiering
Borttagande av träd	2008	1	Kommunen	1	Landskapsvårdsprojektet
Gränsutmärkning	2008	1	Kommunen	1	Kommunen, landskapsvårdsprojektet
Underhåll av stängsel och stängselaggregat	Vid behov	1	Arrendator	1	Arrendator
Underhåll av grindar och övergångar	Vid behov	1	Kommunen	1	Arrendator
Bete	Årligen	1	Ägare/arrendator	1	Arrendator
Röjning vid småvatten	Vid behov	2	Kommunen	2	Landskapsvårdsprojektet
Gallringar och röjningar	Vid behov	1	Arrendator	1	Arrendator
Underhåll av fornlämningar	2008 och därefter vid behov	3	Kommun	2	Landskapsvårdsprojektet

6 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

6.1 Övergripande kvalitetsmål

Skansen är med sitt läge inom tätorten Simrishamn ett unikt område. Få, om några andra, städer kan stoltsera med spelande lövgrodor inom stadsgränsen och endast 50 meter från ett av de största kommunägda fastighetsbestånden. Särskilt attraktiv är Skansen för skolor och förskolor som kan bedriva naturundervisning här. Området skall även i fortsättning vara attraktivt för allmänhetens friluftsliv och småvattnen skall fungera som fortplantningsplats för hotade groddjur.

6.2 Riktlinjer och åtgärder

6.2.1 Tillgänglighet

Via en angoringsplats och sammanlagt 6 spänger in i reservatet skall området vara lättillgängligt för allmänheten.

6.2.2 Information

Informationsskyltar om reservatet och dess värden skall placeras på två ställen. En skylt placeras vid angoringsplatsen och en skylt vid spången i hörnet mellan koloniområdet och reservatet. Skyltarna skall utformas i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer.

En enkel informationsfolder om naturreservatet tas fram.

Åtgärder:

Informationsskyltar sätts upp under 2009. Därefter ska samtliga skyltar ses över årligen och ersättas vid behov. Folder över naturreservatet trycks senast 2008.

6.2.3 Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatets gränser märks ut i enlighet med svensk standard så snart beslut om bildande av naturreservat vunnit laga kraft. Gränsmärkningen underhålls därefter årligen och förnyas vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för gränsutmärkningsstolpar och skyltar

Projekt "Gröna jobb" bygger ingångar

7 UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH ÖVERVAKNING AV NATURVÄRDEN

Uppföljning och utvärdering av skötsel av reservatet

Riktlinjer och åtgärder

Uppföljning skall ske enligt följande

1. Regelbunden uppföljning av skötselmål
2. Uppföljning av kvalitetsmål vart femte år

Denna dokumentation skall utgöra underlag vid revideringar av skötselplanen.

8 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall ses över om uppföljning av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

9 FINANSIERING AV FÖRVALTNINGEN

Ekonomisk utredning

Förvaltaren gör en ekonomisk utredning avseende kostnader och intäkter för förvaltningen.

Finansiering av förvaltningen

Bekostas av respektive berörd markägare/arrendator/nyttjanderättsinnehavare:

- Slätter, bete och övrig skötsel av jordbruksmark i enlighet med skötselplanen.
- Underhåll av stängsel och stängselaggregat

Förvaltaren (Simrishamns kommun):

- Skötsel av trädröjning enligt fastställd skötselplan
- Röjning av strandzonen
- Skötsel av fornlämningar
- Uppsättning och underhåll av gränsutmärkning.
- Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
- Produktion av informationsfoldrar.
- Anläggning och underhåll av angöringsplatser, stigar, stigmarkeringar, stängselövergångar, spänger m.m.

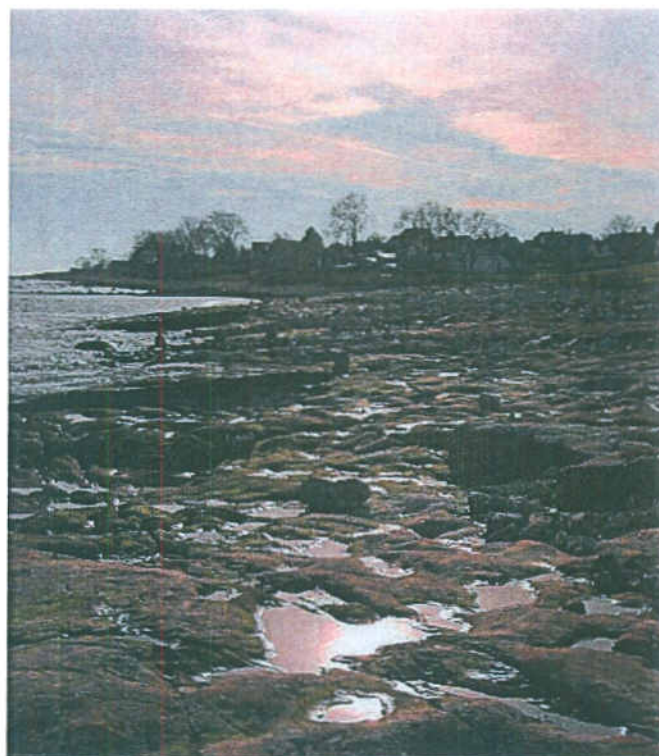
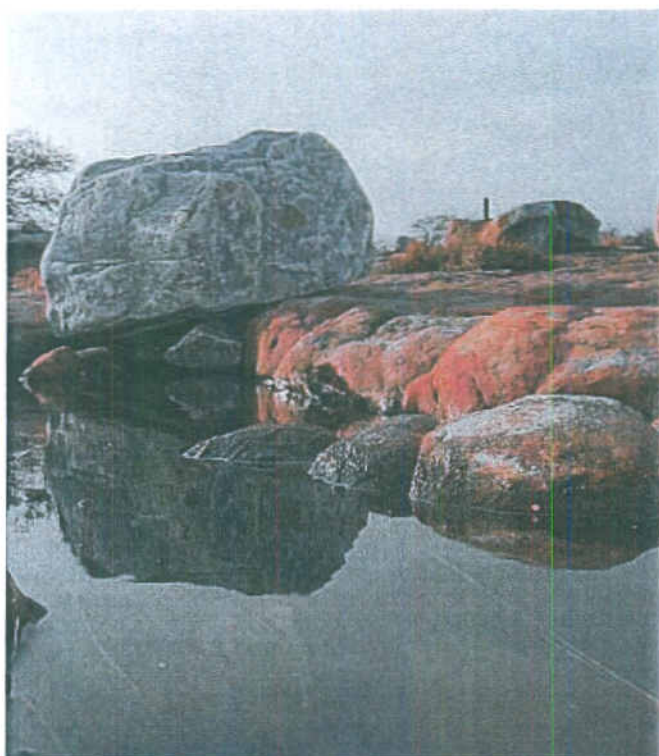
10. KÄLLOR

Ekologgruppen i Landskrona 1986. SKANSEN Simrishamns kommun en naturinventering med förslag på skötselplan.

Österlens museum, Ann-Louise Svensson

KARTMATERIAL

Simrishamns kommun (2007), Information lagrad i mapguide.

Överst till vänster: Vattensamlingar i klippskrevor på stranden

Överst till höger: Klippkusten i skymning

Nederst. Fossila grävspår i sandstenen

Samhällsbyggnadsförvaltningen

